

ПРОБЛЕМИ МУЗИЧНОГО ВИКОНАВСТВА

Оксана Дітчук

ДО ВИВЧЕННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ ТАРАСА МИКИШИ

Тарас Микиша – одне з тих українських імен, забуття яких на батьківщині не було природним результатом процесів історичного розвитку, а стало наслідком цілеспрямованої діяльності відповідних органів радянської держави для нівеляції будь-якої видатної своєрідності українського народу. Цей високообдарований музикант прожив коротке, але яскраве життя (1913-1958). Він керувався ідеєю служіння українській культурі і задля неї відмовився від різних спокусливих пропозицій, що могли дати йому славу і добробут. Тому пам'ять Тараса Микиші повинна бути відроджена в Україні, а його музична діяльність має одержати належну їй високу оцінку. Це завдання тісно пов'язане із загальноукраїнською програмою повернення втрачених культурних скарбів на батьківщину.

Піаніст походив з артистичної співочої родини, де свято плекалася лисенківська традиція. Він рано виявив музичні здібності, і батьки подбали, щоб дати синові ґрунтовну загальну та музичну освіту. У першій половині 30-х років Тарас Микиша з великим розголосом виступив послідовно на трьох міжнародних піаністичних конкурсах: імені Ф. Ліста у Будапешті, фірми Безендорфер у Відні та на конкурсі співу і фортепіано Віденської музичної академії. Успіхи на міжнародних змаганнях відкрили молодому піаністові шлях до концертної сцени, він розпочав гастролі в Європі. Відгуки рецензентів були захоплюючими і високопохвальними. Проте розвиток цієї артистичної кар'єри загальмувала Світова війна, наслідки якої змусили Микишу емігрувати з Європи, різко обмежили можливості творчої діяльності, і зрештою, привели до ранньої смерті музиканта на чужій землі.

На сьогоднішній день нам нічого не відомо про звукозаписи гри Тараса Микиші. Висновки про його виконавське мистецтво можна робити лише на підставі спогадів сучасників і концертних рецензій. Вони свідчать, що це був віртуоз найвищого рангу, музикант романтичного стилю і глибокого почуття. Всі рецензенти однодушні в тому, що у грі Микиші найбільше вражала не його майстерність, а самобутня інтерпретація – неповторне, хвилююче і свіже мистецьке прочитання творів музичної класики. «У його грі було щось демонічне, вона нікого не залишала спокійним», – згадує сучасниця і колега Микиші Дарія Гординська-Каранович. [1]

Великий музичний талант Тараса Микиші знайшов свій вияв і в композиторській творчості: ним було написано низку творів, здебільшого для фортепіано та камерно-ансамблевих складів. Більшість цих творів відомі нам сьогодні, на жаль, тільки зі своїх назв: архів композитора після його смерті залишився у Буенос-Айресі, і подальша доля його не в'ясна.

Батько Тараса – видатний співак Михайло Микиша – був запрошений на роботу до Московського оперного театру у 1923 р. 1927 року він домогся дозволу послати свого сина у супроводі матері на навчання до Відня. Відмінність умов демократичної Австрії порівняно з тоталітарним режимом СРСР була надто очевидною, і молодий Микиша вирішив робити артистичну кар'єру в Європі. Однак йому і його матері прийшлось витримувати шалений політичний тиск з боку радянських органів, і це врешті-решт змусило музиканта відмовитися від радянського громадянства.

Якою могла бути реакція радянських функціонерів на такий вчинок, відомо: ім'я бунтівного музиканта зразу ж і надовго було викреслене з усіх сфер громадського життя. Показовий приклад дає хоча б радянська книжка 1975 року, де в детальних розповідях про міжнародні виконавські конкурси [2,68, 124] 30-х років ні разу жодним словом не згадано їхнього сенсаційного учасника Тараса Микишу. Тож не дивно, що сьогодні в Україні ім'я цього музиканта відоме обмеженому колу захищених людей і навіть при найбільшому старанні мало можна знайти інформації про нього.

Пам'ять про Тараса Микишу зберегли музиканти української еміграції. Найбільша заслуга тут належить відомому українському диригентові і музикознавцю Павлу Маценку, що опублікував декілька основаних на власних спогадах та документальних матеріалах друкованих робіт про піаніста [3,4], з яким був добре знайомий в роки навчання у Відні. Пізніше – у 1970-90-х рр. – чимвлий внесок до справи збереження пам'яті про Микишу зробив музикознавець Р. Савицький. Захоплений легендарною постаттю цього музиканта, Савицький з притаманною йому терплячістю та наполегливістю збирав з усього світу документи, відомості, спогади про нього, зав'язав листовні контакти зі «свідками» у Буенос-Айресі, Відні, Нью-Йорку і по краплинці гromадив документальний матеріал для відродження забутого образу. На підставі зібраних матеріалів Р. Савицький опублікував дві статті про Тараса Микишу [6;7]. Особливо вагома перша з них, що дає інформацію про визначного піаніста у великій енциклопедії світового піаністичного мистецтва. В Україні ж єдиною публікацією про Микишу залишається стаття Р.Савицького 1998 року. Існує нагальна потреба привернути увагу до яскравої постаті піаніста і дати поштовх до її глибшого дослідження.

У нащій статті ставиться завдання опублікувати об'єктивну, наскільки це можливо на даний момент, інформацію про творчий шлях і діяльність Тараса Микиші. Використано джерела трьох родів: спогади сучасників, рецензії на виступи піаніста та копії документів. Намагаючись уникнути суб'єктивності в інтерпретації фактів і характеристик, ми змушені були вдатися до викладу текстів у вигляді таблиць і публікацій. Оцінка ж, аналіз і узагальнення зібраних матеріалів – попереду, вони в найближчих планах нашої роботи і віримо, що дозволять реконструювати цілісний образ видатного музиканта на підставі об'єктивної, систематизованої інформації.

ХРОНОГРАФ ЖИТТЄВОГО ТА ТВОРЧОГО ШЛЯХУ ТАРАСА МИКИШИ

2 II 1913	У селі Приймівка Лубенського повіту на Полтавщині в сім'ї співаків Михайла Микиші та Анастасії з Рахмайлових народився син Тарас Микиша.
Київ	Дошкільну початкову музичну освіту Тарас одержав від педагога і композитора, професора Музично-драматичного інституту ім. Лисенка Г.Любомирського.
1920, Київ	Тарас починає навчання у «Трудовій» (загальноосвіт.) школі ім. Т.Шевченка, вчителем музики у якій був композитор Пилип Козицький. До цього часу належать перші композиції 9-річного Тараса: музичні ілюстрації до «Гайдамаків» Шевченка. Паралельно хлопчик навчається гри на фортепіано у В. Сімховичової – учениці Ф.Блюменфельда та О.Глазунова [4,5].
1923, Москва	Переїжджає з батьками до Москви. Поступає до I Музичного технікуму, де навчається у Б. Яворського
1927, Відень	Для продовження музичної освіти приїжджає з матір'ю до Відня. Поступає до 3-го «освітнього» класу з ф-но віденської держ. Академії музики та

акторського мистецтва – до проф. Й. Сафіра¹. Через шість місяців переходить до 4 класу Академії, до проф. Й. Масра.

- 1928 Паралельно з навчанням на фортепіано Т.Микиша записується в Академії до класу композиції проф. Й. Маркса. У ці роки зав'язуються дружні відносини Т.Микиші з Дарією Гординською та Павлом Маценком.
- 1930 Продовжуючи навчання з теоретичних дисциплін у Й. Маркса в Академії, Микиша одночасно вступає до фортепіанного класу проф. П.Вайнгартена у новоствореній Вищій школі музики та акторського мистецтва². Від цього часу він регулярно виступає на концертах в Академії музики й поза нею. Т.Микиша стає приватним асистентом Вайнгартена і працює з його учнями.
- 1932, Варшава Микиша їде у складі делегації СРСР на Конкурс Шопена. Проте, за свідченням його дружини Р.Сисоевої, через несподівану хворобу він на конкурсі не грав. Після конкурсу Микиша разом з іншими піаністами приїхав до Львова і виступив у одному з концертів, виконуючи твори Шопена, Стравинського, Косенка та власні.
- 1932, Львів
1933. 4-18 травня, Будапешт Микиша бере участь у Міжнародному конкурсі імені Ф.Ліста. В журі конкурсу було чимало колишніх учнів Ліста: Гольдріх, Зауер, Розенталь, Томан, та інших визначних музикантів – Бакгауз, Корто, Е.Фішер, Казелла. Микиша виступив дуже успішно і претендував на першу нагороду. Проте рішення журі переголосовувалось три рази і в кінцевому результаті Микиша був нагороджений другою премією, а першу одержала А. Фішер.
- 1933, 26.V – 5.VI, Відень Зразу ж після цього Микиша бере участь у Міжнародному конкурсі віденської Академії музики, де змагалось 250 учасників. Він поділив другу нагороду з Діну Ліпатті, а 1 премію отримав Болеслав Кон³.
- 1933, Відень Микиша відмінно закінчує Вищу школу дипломним іспитом з фортепіано і вступає до майстершуле Вайнгартена при Академії музики та акторського мистецтва.
- 1933, 7 листопада, Будапешт Перший сольний концерт Микиші, захоплено сприйнятий угорськими слухачами і критиками. Слідом за цим піаніст виступає в інших містах Угорщини та Чехії (Кошице).
- 1934, січень Концертні гастролі Микиші. У Роттердамі виконує Концерт № 1 Ліста (дир. Фліпс). Дає 2 концерти в Стокгольмі та один – в Упсалі. Знайомиться з Менцінським.
- 1934, травень, Будапешт Два виступи з симфонічним оркестром. 28. V. Микиша грав Концерт № 1 Ліста під керівництвом Вайнгартнера.
- 1934, липень, Відень Микиша екстерном закінчує Академію з музично-теоретичних дисциплін іспитом зрілості на «відмінно».
- 1934 Концертна поїздка Румунією, Угорщиною, Чехословаччиною, Югославією.
- 1935, Відень В останні роки навчання до Т.Микиші почали регулярно надходити вимоги від посольства СРСР про повернення додому, і йому не хотіли дозволити закінчити майстершуле. Тоді, на пораду своїх друзів, Микиша зрікся радянського підданства, одержав «паспорт Нансена» і дозвіл на проживання в Австрії [5.5].

¹ Витяг з матрикатулу Т.Микиші у віденській Академії музики та акторського мистецтва.

² Витяг з матрикатулу Т.Микиші у Вищій школі музики

³ Копії дипломів з конкурсів імені Ліста та Віденської академії вміщено у рекламному виданні «Концерт» – див.

	Закінчивши майстершуле у проф Вайнгартена, Микиша повністю завершує своє навчання.
1935, 5-6 грудня, Відень	Бере участь і виграє I нагороду в Міжнародному конкурсі піаністів фірми «Безендорфер» ¹ . У програмі: Брамс. Варіації на тему Паганіні; Шуман. Соната fis. Фортепіано, отримане як премія на цьому конкурсі, було з Микишею до останніх його днів. Пізніше цей інструмент відкупна у вдови піаніста його колишній учень – О.Дмитрів, що мешкає зараз у Каліфорнії ² .
1938, 10 грудня Відень, 1939	У віці 48 років помирає мати – Анастасія Микиша. Королівська консерваторія в Торонто (Канада) запрошує Т.Микишу на роботу, проте початок II Світової війни не дозволяє здійснити ці плани ³ .
1939-1945	Роки II Світової війни Микиша провів з дружиною Рузаною Сисоевою у Відні. Він багато концертував та деякий час був професором Віденської консерваторії. Збереглися програми тільки декількох концертів:
1943, вересень	Концерт у місті Бреслау – тепер Вроцлав, Польща.
1943, жовтень	Концерт у Дрездені, Німеччина.
1945, грудень	Концерт у Зальцбургу, Австрія.
1946	Т.Микиша з дружиною переїжджає до Парижу. Він знову одержав запрошення на в'їзд до Канади, та й цього разу не скористався ним.
1947, Аргентина	Піаніст їде у концертне турне до Південної Америки (Аргентина, Уругвай) і на тривалий час залишається в Буенос-Айресі та приймає аргентинське підданство. Тут він займається викладанням фортепіанної гри (приватно), пише багато творів.
1948, жовтень, Буенос-Айрес	Микіана виступає на радіо del Estado з виконанням I Концерту Чайковського. Проте надалі його здоров'я погіршується, а кількість концертних виступів спадає
1952	Микиша розлучається зі своєю дружиною Р.Сисоевою
1953, Аргентина	Виступає у двох концертах перед українською публікою ⁴ .
1955	Звертається з проханням до Романа Савицького допомогти йому перебраться до США, організувати концертну поїздку, надати педагогічну роботу в Українському музичному інституті Америки.
1956, Буенос-Айрес	Т.Микиша вдруге одружується з аргентинкою
1958, 14. III. Буенос-Айрес	Т.Микиша раптово помирає від інсульту.

ВИБРАНІ РЕЦЕНЗІЇ НА КОНЦЕРТИ ТАРАСА МИКИШИ

Новий час (Львів, 28 квітня 1932).

Венель Барвінський. А.Люфер, Т.Микиша і Л.Сагалов

Другий концерт пліністів А.Люфера (Київ) та Л.Сагалова (Харків), до котрих доскочив ще Т.Микиша (Полтава), -- відбувся в минулому тижні під фірмою «ЗУМО» в салі «Народного Дому» із новою програмою – в яку увійшла низка творів українських композиторів. [...]

Незвичайно гарно та симпатично предсталися нки молоденький бо ледаві вісімнадцять- чи денятнадцятьлітній Тарас Микиша – ученик віденської Музичної Академії (Вайнгартен – фортепіано, Маркс – композиція). Очевидно маючі так сильних і старших ривваїв в особах Сагалова і Лю-

¹ Інформація з архіву віденської Академії музики і акторського мистецтва

² Лист (коєрокопія) О.Дмитріва до Р.Савицького-мол від 22 травня 1997 р

³ Маценко П. . . Вісті. - №1 (28) - С 5

⁴ Лагодницька Г. Два концерти // Овід. – 1954. – № 1-2 (54-55) – С 14

фера мусів Микиша зійти дещо на дальший план – а проте не вийшов він блідо. Ріжницю вражіння викликає до деякої міри і ріжниця «школи» Зауерівської (Вайнгартен) та Бузонієвської (Беклемішев і Луценко).

Техніка Микиші гладка та перлиста – та тон у нього осаджений дещо поверху – що не дає тої «тонкості» при рівночасній більшій виразності рисунку та доцільнішій економії рухів – що бачили ми саме у учнів Бузонієвської школи. Уподобання та почування Микиші наставлені наразі більш «на ліво». Тим то значно краще вийшов в його інтерпретації Стравінський чим Шопен. З українських творів виконав Микиша «Заклик» Косенка (уміркований у гармонічних ефектах та гарний у фортепіановій фактурі) та враз з наддатками три власні мініатюри-прелюдії, з яких найбільш цікава друга. Перша та третя послуговуються може дещо надмірно ефектами порожніх кварто-каінтових акордів. Та все таки і в тих молодечих спробах творчого таланту виявив Микиша помітну виробленість композиційної техніки та безперечну серйозність змістової сторони, що дозволяє нам з щирою радістю та гарними надіями позитки одного з наймолодших представників українського композиторського доросту. . .

Стаття відомого угорського письменника БЕЛІ ЖОЛТА¹

Ми були одностайні у переконанні, що 20 років тому всі претенденти конкурсу імені Ліста були світовими феноменами, а сьогодні вони є просто першокласними піаністами. Отож ми слухали піаністів-віртуозів. Ця зворушливо повчальна демонстрація була раптово порушена: настала черга хоренастого, незграбного русявого юнака – Тараса Мивиші. Цей малий Тарас, у своєму широкому смокінгу і з безбарвним волоссям, шпортаючись вийшов на подіум, ледь помітний поміж серйозних панів з філармонії. Він почав грати A-dur'ний Концерт, який ми минулого тижня слухали у виконанні Заусра. Таким чином він стартував у зовсім не вигідному положенні, ще погіршеному тим, що був представником Росії. Тому очікували від нього хіба що своєрідного результату. І я, зі свого боку, не був настроєним на особливі емоції. Та вже після перших тактів я відчув, що знаходжуся під впливом чогось такого, чого не контролюю ні інтелектом, ні слухом. Чогось, що є первісним, як сама природа. Я відчув щось особливе, що у мистецтві не промовляє більше до фахівців, а тільки понад технікою і професіоналізмом звергається до загалу. Я ніколи б не відважився висловлювати критичну думку про екзамен у консерваторії, але всупереч цьому, ризикуючи бути некомпетентним, все ж відчуваю своїм суверенним правом повідомити про цю подію. Замість загальноприйнятого пафосу і різних відтінків віртуозності він дав стільки глибокої, зворушливої і потрясаючої людяності, скільки лише можна було виразити у цьому, головним чином для блиску створеному концерті. Він дійсно наблизив нас до Ліста.

Коли він закінчив, аплодисменти тривали декілька хвилин. Малий Тарас Микиша більш не був незграбним, його маленька постать згубилася у великій події. Можливо критики будуть дебагувати – нішла чутка, ніби то більшість членів журі хотіли дати Тарасові першу премію. Виграш Тараса Мивиші – друга премія, проте жодної несправедливості не трапилося, він досягнув найвищого: публіка під час його гри забула, що сидить на конкурсі, про це забули навіть всесвітньо відомі, сивочолі панове з журі. . .

Pester Lloyd / Пештер Лоїд (Будапешт, 8 листопада 1933)

Тарас Микиша. Він був справжньою несподіванкою, яку весною приніс Міжнародний конкурс Фривца Ліста. Якби члени журі, які тоді за нього голосували, почули сьогодні молодого мистця в залі академії, вони були б ще більш задоволені своїм рішенням. І ми тішимось, що шлях Микиші по світу веде через Будапешт. На цьому шляху зустріне він сотні задрісників, котрі не мають такого, як він, піаністичного «капіталу» і брак подібного фонду, як трагічну вину, мусять тягнути за собою через ціле життя.

Микиша має дві властивості, які обіцяють йому попереду щастя майбутнє, – він має справжній інстинкт і справжнє прагнення. Це означає: справжній інстинкт до піаністичного блиску і му-

¹ Стаття Б.Жолта мала назву «Тарас». Її вихідні дані невідомі.

зичної краси, а як другий дар – прагнення вмістити цей блиск і цю красу в один завершений твір мистецтва. У вічі впадає передусім необмежена техніка, яка у кожному наступному творі осліплює новими здобутками. Як вияв сильної волі вона збуджує дух слухачів, що чуйно до неї прислухаються. А Микишині почування? Тільки той, хто, як цей росіянин, до подарованого природою зумів додати повноту знань, витворює високе піднесення повністю з глибокої душевної співзвучності з мистецтвом.

Nieuwe Rotterdamsche Courant (Голландія, 14 січня 1934)

Філармонічне товариство. Doelezaal.

Знову відомий педагог др. Пауль Вайнгартен з Відня знає у світ учня, який скоро цей світ опанує. Це Тарас Микиша, 20-річний фортепіанний феномен, який здивував усіх нас вчора.

Це була грандіозна гра на фортепіано. не тільки із-за легкості, з якою він виконав могутній твір Ліста, легкості, з якою хтось інший міг би щонайбільше подаги дитячу сонату, але й також тому, що вона була сповнена поетичних почуттів, відзначалася красотами і нюансами звучання, і в результаті дозволила нам знову відчувати великі достоїнства Концертів Ліста.

Тарас Микиша, лауреат лістівської премії, грав у супроводі оркестру під керівництвом Едуарда Фліпса. Він міг тішитися своїм бурхливим успіхом. Публіка викликала його на «біс»: b-moll'ну прелюдію Шопена, яку він загравав досконало.

Діло (Львів, 14 грудня 1935). **Новий успіх українського піаніста у Відні**

5 грудня цього року відбувся у Відні фортепіанний конкурс, улаштований тутешньою музичною академією. Право участі мали лише абсолювенти цієї академії, які закінчили свої студії з відзначенням. Як нагороду за найліпшу гру призначила фірма Безендорфера чудовий фортепіан варгости 5.000 австрійських шилінгів. Щоб утруднити чужинцям участь у конкурсі і зменшити їх вигляди на нагороду, постановила музична академія таке: «При приблизно однаковій кваліфікації дістають нагороду безумовно австрійці».

А все ж фортепіан як нагороду дістав єдиний чужинець з учасників, а саме українець Тарас Микиша. Його знаменита гра переконала журі, перед якою він виконав Шумана сонату фіс-моль, Брамса варіяції на тему Паганіні і Ліста етюд (останні дві речі належать до технічно найтрудніших композицій фортепіанової літаратури), що гра інших суверенів не досягає до його мистецької зрілості [...]. Ю.Ж.

Dresdner Zeitung / Дрезденська газета (Дрезден, 29 жовтня 1943)

Іван Шенебаум

Два майстри при фортепіано

Видатне мистецтво українського піаніста Тараса Микиши характеризує гра, що просто вражає своєю агогічною та динамічною мінливістю, ніколи не безпідставною. Її можна порівняти зі світлотінню портретного мистецтва. Рідко доводиться зустрічати такі контрасти барв, що покладені не з імпресіоністичним свавіллям, а буквально відтворюють у чудовому експресіонізмі виразні профілі Шопена і Ліста, їхню статуру і бадьору натуру, їхнє незрівнянне поетичне мистецтво. До того ж Микиша здатний долати і невтомно переступати усі труднощі піаністичного мистецтва. У найскладніших ситуаціях він виявляє вражаючу впевненість та непомильність. Його біглисть і фразування гідні подиву. У нього пишна кантилена і темпераментне виконання. Інтерпретація фортепіанних творів, передусім cis-moll'ного Експромту Шопена та Данте-фантазії Ліста, полоніла публіку, серед якої було чимало селян, що вперше познайомилися з виступаючим митцем, і розпалила її до найвищого захоплення.

Freie Presse / Вільна преса (Буенос-Айрес, 19 квітня 1947)

Фортепіанний концерт Тараса Микиши

Другий концерт підтвердив і зміцнив враження, залишене першим: Тарас Микиша – це концертуєчий піаніст дуже високого рангу, який успішно може витримати порівняння з різноманітними фортепіанними знаменитостями давнього і теперішнього часу. Є низка піаністів-віртуозів, які

спеціалізувалися в музиці Бетовена (Кемпф), Шопена (Брайловський) чи інших майстрів, – але дуже мало тих, хто у рівній мірі інтерпретаційно і технічно опанував музичні стилі Бетовена, Шопена, Шумана, Рахманінова та ін, як це робить руський Микиша.

У двох Хоральних прелюдиях Баха-Бузоні піаніст розкрив їхню по-готичному спрямовану догори внутрішню суть, що надає композиціям кантора Томас-кірки особливого звучання; Вальдштайнівська Соната Бетовена одержала – особливо у останній частині – відмінну інтерпретацію. Фантазія Шопена, ор.49, яка ставить щонайвищі вимоги до пальцевої біглості та музичного розуміння, була виконана віртуозно, як і дві композиції Шумана. Завершенням вечора стали соль-мажорив Прелюдія Рахманінова та Мефісто-вальс Ліста. Обидва твори були заграні з блискучою технікою

ЛІТЕРАТУРА

1. Гординська-Каранович Д. Спогади про Т Микишу бесіда з Р Савицьким-молодшим. – Аудіозапис. – Нью-Арк, США, 1998.
2. Музыканты соревнуются: Справочник /Сост.: М.Яковлев, В.Лев – М.: Сов.композитор, 1975 – С 68, 124.
3. Маценко П. Тарас Микиша // Новий шлях – 1958. – №№ 1-4;
4. Маценко П. Тарас Микиша // Вісті: Журнал музичного та мистецького життя – Міппеароліс – St.Paul, Minnesota, USA – 1968, грудень. – №4 (27) - С.2-5.
5. Маценко П. Тарас Микиша // Вісті: Журнал музичного та мистецького життя – Міппеароліс – St.Paul, Minnesota, USA. – 1969, березень. – №1 (28). - С 5-10
6. Kehler G. The piano in concert. – Metuchen, NY, London, 1982. – Том I. – С 884-885.
7. Савицький Р. Слава: історико-біографічні есе // Культура і життя. – Київ. – 1998. – Березень

Ірина Бермес

СТАНІСЛАВ ЛЮДКЕВИЧ ПРО МУЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ

Особливо актуальною для сучасного суспільства є проблема формування нової людини, її духовності, особистісної культури. Не виникає сумніву, що рівень духовності підростаючого покоління формується в процесі навчання і виховання. Важливим засобом виховання всебічно розвинутої особистості є мистецтво, мета якого «...надихати, очищувати і облагороджувати людину...» [1, 17]. Одним із найефективніших засобів впливу на психіку і моральність, адосконалення особистості, розвитку самопізнання, самовиховання є музика. Особливими виражальними засобами вона сприяє розвитку почуттів, емоційного уявлення, формуванню художніх смаків, впливає «...на виховання й формування характеру» [2, 265], «...стає одним з головних чинників та засобів у вихованні молодого покоління від колиски до повного розвою» [2, 266] Тому такими важливими сьогодні є питання музичного виховання дітей.

Сучасна загальноосвітня школа шукає нових форм, засобів і методів навчання. І в цьому контексті варто враховувати ті надбання українських музичних педагогів, які й до сьогодні є актуальними. Їх праці залишаються дійовим засобом естетичного виховання школярів різного віку.

До питання педагогічної спадщини С.Людкевича звертались у своїх статтях Л.Бабюк («Музично-педагогічна діяльність С.П.Людкевича») та С.Процик («Внесок українських композиторів у теорію і практику музично-естетичного виховання школярів»). Якщо у другій статті (зрозуміто, виходячи із назви) лише узагальнено головні напрями педагогічної діяльності С.Людкевича, то в першій розкрито основні положення підручника «Загальні основи музики» і посібника «Матеріали для науки сольфеджіо і хорового співу». Проте сьогодні ще недостатньо повно показано і узагальнено педагогічну спадщину С.Людкевича в галузі музичної освіти і викладання музики. Праці компози-